

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วารสารเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการค้นคว้าวิจัย (Osborn, 1980 : 49) ทั้งนี้เนื่องจากวารสารเสนอข่าวสารทางวิชาการที่ทันสมัย รวมทั้งงานค้นคว้าวิจัยของผู้เชี่ยวชาญและนักวิจัยในสาขาต่างๆ ซึ่งจะนำมาลงพิมพ์เผยแพร่เป็นข้อมูลปฐมภูมิก่อนที่จะรวบรวมเป็นเล่ม ดังนั้นเนื้อหาในวารสารจึงทันสมัยกว่าเนื้อหาในหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่นทุกสาขาวิชา (Bishop, 1926 : 324 อ้างถึงใน Osborn, 1980 : 50) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการแพทย์ ถือว่าวารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่สำคัญที่สุดต่อความก้าวหน้าในสาขาแพทยศาสตร์ (Hafner, 1976 : 392)

นับตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา ซึ่งเริ่มมีการจัดพิมพ์วารสารทางการแพทย์ฉบับแรกในประเทศเดนมาร์กจนมาถึงปัจจุบัน ปรากฏว่าในปี 1989 มีจำนวนวารสารทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพทั้งสิ้นประมาณ 12,561 ชื่อ (Medical Health Care Books and Serials in Prints, 1989 : 8)* จากปริมาณของวารสารที่เพิ่มจำนวนมากเช่นนี้ทำให้ผู้ใช้ไม่สามารถติดตามวารสารที่ต้องการได้ทั้งหมด ห้องสมุดทางการแพทย์ ในฐานะที่เป็นแหล่งบริการเพื่อการค้นคว้าวิจัย โดยมีวารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่สำคัญและมีผู้ใช้เป็นจำนวนมาก จึงต้องมีวิธีการจัดหาวารสารที่เหมาะสม เพื่อให้มีวารสารบริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างสอดคล้องและเพียงพอกับความต้องการ โดยเฉพาะในสภาวะการที่งบประมาณวารสารของห้องสมุดถูกจำกัดไว้เท่าเดิม หรือได้รับเพิ่มขึ้นแต่ไม่ได้สัดส่วนกับราคาของวารสารที่เพิ่มขึ้นทุกปี ดังปรากฏในรายงานราคาวารสารของ Library

* เป็นนามานุกรมของสิ่งพิมพ์ทางด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพที่จัดทำโดย R. R.

Journal พบว่าอัตราค่าบอกรับวารสารเพิ่มขึ้นปีละประมาณ 10% ถึง 13% เช่น ในปี ค.ศ. 1984 วารสารทางการแพทย์มีราคาโดยเฉลี่ยต่อชื่อ 125.57 เหรียญสหรัฐ (Brown, 1984 : 1422) และในปี 1990 เพิ่มขึ้นเป็น 217.87 เหรียญสหรัฐ (Young and Carpenter, 1990 : 50) ซึ่งมีผลกระทบต่อห้องสมุดทางการแพทย์ ส่วนใหญ่ประสบปัญหางบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอกับ ราคาวารสารที่สูงขึ้น (Dhir and Anand, 1978 : 290)

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงทางด้าน การแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์ของการจัดหา ทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัยของผู้ใช้ในทางการแพทย์ โดยเฉพาะวารสารซึ่งมีผู้ใช้ประมาณวันละ 40 คน (สุดใจ ธนไพศาล, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2534) โดยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์แพทย์ แพทย์ประจำบ้าน แพทย์ใช้ทุน นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ และนักศึกษาแพทย์ ที่จำเป็นต้องใช้วารสารอยู่เป็นประจำ ดังนั้น ห้องสมุดจึงต้องพิจารณาบอกรับวารสารชื่อใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากการวิจัยของ นายิกา เมฆจรสกุล (2529 : 276) พบว่า วารสารของห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ยังมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของคณาจารย์ อันเนื่องจาก ปัญหาในด้านงบประมาณ กล่าวคือ ห้องสมุดได้รับงบประมาณจากคณะแพทยศาสตร์ในส่วน งานบริการห้องสมุดและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมดค่าวัสดุ ปีละประมาณ 500,000 บาท ซึ่งเงินจำนวนนี้ต้องแบ่งให้กับงานเวชภัณฑ์* ส่วนหนึ่ง จึงทำให้งบประมาณในการจัดหา วารสารมีไม่เพียงพอ ต้องใช้เงินรายได้และเงินค่าบำรุงห้องสมุดมาช่วยเหลือ และเพื่อให้ ห้องสมุดสามารถบอกรับวารสารใหม่เพิ่มขึ้นได้ ห้องสมุดจำเป็นต้องขอของบประมาณอื่น ๆ มา เสริมโดยตลอด ในปี พ.ศ. 2531 เงินค่าบอกรับวารสารมีจำนวนสูงถึง 1,334,493.42 บาท (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะแพทยศาสตร์, งานห้องสมุด, หน่วยบริหารและธุรการ, ม.ป.ป. : 1) สำหรับบอกรับวารสารภาษาอังกฤษจำนวน 232 ชื่อ และวารสารภาษาไทย 10 ชื่อ ซึ่งในปัจจุบันห้องสมุดต้องใช้มาตรการบอกรับวารสารในปริมาณคงที่ หรือบอกรับ เพิ่มขึ้น แต่ไม่ให้เกินเงินงบประมาณที่ได้รับ อย่างไรก็ตามจากสภาพการเพิ่มขึ้นของราคา

* งานใส่ตึกต้นวัสดุของคณะแพทยศาสตร์

วารสาร และการขาดแคลนเงินงบประมาณ แนวทางที่ห้องสมุดจะลดหย่อนปัญหาได้ก็คือ การหยุดรับวารสารบางรายการ และบอกรับเฉพาะวารสารที่ตรงกับการใช้ของผู้ใช้วารสารเท่านั้น งานวิจัยของ นายิกา เมฆจรสกุล ยังได้พบว่า คณาจารย์ในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประสบปัญหาในด้านการใช้วารสารที่มีอยู่ไม่ตรงกับความต้องการ ซึ่งปัญหานี้ บรรณารักษ์หน่วยวารสารและเอกสาร ได้พยายามทำการแก้ไขปรับปรุง โดยสำรวจการใช้วารสารจากการใช้ภายในห้องสมุด การถ่ายสำเนาวารสาร และสถิติการยืมออกนอกห้องสมุด แต่การเก็บข้อมูลได้จัดทำอย่างคร่าวๆ ผลที่ได้จึงยังไม่ชัดเจน

นอกจากปัญหาทั้งสองประการดังกล่าวแล้ว ห้องสมุดยังประสบปัญหาในด้านสถานที่จัดเก็บวารสาร จากการที่หน่วยวารสารและเอกสารมีนโยบายเย็บเล่มวารสารวิชาการทุกฉบับทั้งที่บอกรับและได้รับบริจาค ทำให้ในแต่ละปีห้องสมุดมีวารสารเย็บเล่มเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงต้องเพิ่มขึ้นจัดเก็บวารสารเย็บเล่ม อันเป็นผลให้บริเวณที่นั่งอ่านวารสารเกิดความคับแคบ (สุจิต ธนไพศาล, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2530)

จากสภาวะที่ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประสบปัญหาเงินงบประมาณบอกรับวารสารไม่เพียงพอ และไม่ได้สัดส่วนกับอัตราการเพิ่มขึ้นของราคาวารสาร ตลอดจนปัญหาด้านสถานที่จัดเก็บวารสารดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้วารสารของผู้ใช้ เพื่อลดปัญหาที่กำลังประสบอยู่ โดยศึกษาจากสภาพการใช้วารสารภายในห้องสมุด การถ่ายสำเนาวารสาร การยืมวารสารออกนอกห้องสมุด และการยืมวารสารระหว่างห้องสมุด ซึ่งจะทำให้ทราบถึงปริมาณการใช้ สาขาวิชา และอายุของวารสารที่มีการใช้ รวมทั้งผู้วิจัยจะตรวจสอบวารสารที่มีการใช้จากการอ้างถึงในบรรณานุกรมมาตรฐาน เพื่อช่วยในการพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกวารสารที่จะบอกรับหรือหยุดบอกรับ และเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดเก็บวารสารที่มีการใช้มากและน้อยได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านปริมาณการใช้ สาขาวิชา และอายุของวารสารที่มีการใช้

2. เพื่อศึกษาวารสารที่มีการใช้ในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากการทำอ้างอิงในบรรณานุกรมมาตรฐาน

แนวเหตุผล

ในสภาวะที่ห้องสมุดประสบปัญหาในด้านงบประมาณมีจำกัด การคัดเลือกวารสาร โดยพิจารณาจากปริมาณการใช้และการอ้างอิงในบรรณานุกรมมาตรฐาน จะทำให้ได้รายชื่อวารสารที่ห้องสมุดควรพิจารณาขอรับได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับงบประมาณ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีขอบเขตรอบคลุมเฉพาะวารสารวิชาการภาษาอังกฤษจำนวน 215 ชื่อ ซึ่งห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับอย่างสม่ำเสมอจากการเป็นสมาชิกโดยเสียค่าขอรับ มีทั้งวารสารฉบับปัจจุบัน วารสารย้อนหลังฉบับลึก และวารสารย้อนหลังฉบับเย็บเล่ม โดยไม่รวมวารสารวิชาการภาษาอังกฤษที่ห้องสมุดกลางขอรับให้ 21 ชื่อ* เนื่องจากวารสารจำนวนดังกล่าวนี้ได้จัดให้บริการวารสารทั้งฉบับปัจจุบันและฉบับย้อนหลังไว้ที่ห้องสมุดคณะเพียง 5 ปี ส่วนวารสารฉบับย้อนหลังปีอื่น ๆ หลังจากนั้นจะจัดเก็บและให้บริการที่ห้องสมุดกลาง นอกจากนี้ยังไม่รวมถึงครรชนีวารสาร วารสารสารสังเขป และวารสารที่เป็นบรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์ทั้งฉบับ เพราะถือว่าเป็นวารสารที่ห้องสมุดจำเป็นต้องขอรับอยู่แล้ว

* เป็นวารสารวิชาการภาษาอังกฤษทางการแพทย์เฉพาะสาขาวิชาที่ห้องสมุดกลางใช้เงินงบประมาณในส่วนที่แบ่งให้กับคณะขอรับวารสารตามที่อาจารย์ของคณะเสนอรายชื่อ และจัดเป็นบริการวารสารเวียนไปให้บริการที่ห้องสมุดคณะเป็นเวลา 1 ปี ซึ่งเมื่อครบกำหนดวารสารจะถูกส่งกลับมาเย็บเล่มและบริการที่ห้องสมุดกลางต่อไป ปัจจุบันห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ได้ขอเพิ่มการจัดบริการวารสารเวียนไว้ที่คณะเป็นเวลา 5 ปี

2. สำหรับการศึกษาการใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จะทำการศึกษาตามลักษณะการใช้วารสาร คือ การใช้วารสารภายในห้องสมุด การถ่ายสำเนาวารสาร การยืมวารสารออกนอกห้องสมุด และการยืมวารสารระหว่างห้องสมุด โดยแบ่งช่วงเวลาการเก็บข้อมูลเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษ ตั้งแต่วันศุกร์ที่ 1 กรกฎาคม 2531 จนถึงวันอาทิตย์ที่ 31 กรกฎาคม 2531 ในช่วงเวลาที่ห้องสมุดเปิดทำการ ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา 8.30-19.30 นาฬิกา สำหรับวันเสาร์ตั้งแต่เวลา 9.00-16.00 นาฬิกา และในวันอาทิตย์เวลา 9.00-12.30 นาฬิกา โดยไม่รวมวันนักขัตฤกษ์

ช่วงที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษ ตั้งแต่วันพฤหัสบดีที่ 1 กันยายน 2531 จนถึงวันศุกร์ที่ 30 กันยายน 2531 ช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลเหมือนช่วงที่ 1

การกำหนดช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 ช่วงเวลา ผู้วิจัยพิจารณาจากสถิติการเข้าใช้ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยพิจารณาคัดเลือกช่วงเดือนที่มีผู้ใช้เข้าใช้ห้องสมุดมากมาเป็นช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษภายในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้วารสารจริงของผู้ใช้ โดยสังเกตพฤติกรรม "การใช้วารสารจริง" และ "ไม่ได้ใช้วารสารจริง" ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาพฤติกรรมการใช้วารสารของ ศิริพร มาศิริ (2528 : 7) ซึ่งได้ปรับปรุงมาจากหลักเกณฑ์การพิจารณาพฤติกรรมผู้ใช้นั่งสื่อของ จรรยา ไพโรจน์กุล (2525 : 73) ดังนี้

หลักเกณฑ์การพิจารณาพฤติกรรมของผู้ใช้ที่ถือว่า "ใช้วารสารจริง" ได้แก่

1.1 การที่ผู้ใช้หยิบวารสารจากชั้นวารสารนำมาอ่านที่โต๊ะหรือที่นั่งอ่าน โดยเปิดดูวารสารนั้นๆตั้งแต่หน้าแรกด้วยความสนใจที่จะใช้วารสารนั้น

- 1.2 ผู้ใช้เปิดดูหน้าสารบัญแล้วพลิกอ่านบางบทความ
- 1.3 ผู้ใช้เปิดดูรูปภาพแล้วใช้เวลาในการพิจารณารูปภาพนั้นอย่างใช้เวลา
- 1.4 ผู้ใช้คัดลอกข้อความจากบทความ หรือซื้อบทความตอนใดตอนหนึ่งจากวารสารนั้น

หลักเกณฑ์การพิจารณาพฤติกรรมของผู้ใช้ที่ถือว่า "ไม่ได้ใช้วารสารจริง" ได้แก่

- 1.1 การที่ผู้ใช้หยิบวารสารจากชั้นมาเปิดดูหรืออ่าน ที่บริเวณชั้นวารสารนั้นๆ แล้วเก็บชั้นวารสารด้วยตนเอง
- 1.2 ผู้ใช้เปิดดูวารสารอย่างค่านๆ โดยไม่หยุดอ่านส่วนใดส่วนหนึ่ง แล้ววางวารสารไว้บนโต๊ะหรือที่นั่งอ่านโดยไม่เปิดดูอีก
2. การใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษที่ผู้ใช้ได้ "ใช้วารสารจริง" นั้น จะถือว่าการใช้ 1 ครั้งเป็น 1 คะแนน
3. สำหรับวารสารที่ยังไม่เย็บเล่มและวารสารที่เย็บเล่มแล้ว ถ้าหากปีที่พิมพ์ของวารสารนั้นๆคาบเกี่ยวกัน 2 ปี การให้คะแนนการใช้วารสารตามปีที่พิมพ์จะแบ่งให้ปีละ 0.5 คะแนนต่อการใช้ 1 ครั้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร และเอกสารอื่นๆ เกี่ยวกับการใช้วารสารในห้องสมุด และการตรวจสอบรายชื่อวารสารของห้องสมุดที่มีการใช้ กับวารสารที่อ้างถึงในบรรณานุกรมมาตรฐานทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งสัมภาษณ์บรรณารักษ์ห้องสมุด คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เกี่ยวกับงานวารสารและอื่นๆ
2. จัดทำบัตรบันทึกข้อมูลการใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ขนาด 5 x 8 นิ้ว เพื่อใช้สำหรับเก็บข้อมูล โดยรายละเอียดของบัตรบันทึกข้อมูลประกอบด้วย ชื่อวารสาร ประเภทสาขาวิชา และปีที่พิมพ์ของวารสาร ซึ่งในแต่ละปีที่พิมพ์ยังจำแนกตามลักษณะการใช้เป็น การใช้ภายใน การยืมออกนอกห้องสมุด การถ่ายสำเนาวารสาร และการยืมระหว่างห้องสมุด (ภาคผนวก ก., หน้า 266-268)

3. เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษตามลักษณะการใช้ ดังนี้

3.1 การใช้วารสารภายในห้องสมุด ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะทำการสังเกตพฤติกรรมการใช้วารสารภายในห้องสมุดของผู้ใช้ตามข้อตกลงที่กำหนด และเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะวารสารวิชาการภาษาอังกฤษที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยที่มีการใช้จริงลงในบัตรบันทึกข้อมูล

3.2 สำหรับการใช้ในการยืมวารสารออกนอกห้องสมุด จะเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัตรยืมของวารสารวิชาการภาษาอังกฤษที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยลงในบัตรบันทึกข้อมูล

3.3 ในกรณีที่ผู้นำวารสารไปถ่ายสำเนาวารสาร ผู้วิจัยได้จัดโต๊ะสำหรับวางวารสารที่ได้ถ่ายสำเนาวารสารเรียบร้อยแล้ว และจะเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะวารสารวิชาการภาษาอังกฤษที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยลงในบัตรบันทึกข้อมูล

3.4 การยืมระหว่างห้องสมุด จะเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้เฉพาะวารสารวิชาการภาษาอังกฤษที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยเท่านั้น ซึ่งมีวารสารบางชื่อห้องสมุดมีไม่ครบทุกฉบับ เนื่องจากเป็นวารสารฉบับย้อนหลังที่ห้องสมุดยังไม่ได้บอกรับ หรือเป็นวารสารฉบับที่ห้องสมุดได้รับไม่ครบจากการสั่งซื้อ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมุดบันทึกการยืมระหว่างห้องสมุดลงในบัตรบันทึกข้อมูล

4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman Rank-Order Correlation Coefficient)

5. ตรวจสอบรายชื่อวารสารที่มีการใช้จากการอ้างอิงถึงในบรรณานุกรมมาตรฐาน

6. หาค่าเฉลี่ยเพื่อคัดเลือกวารสารวิชาการภาษาอังกฤษจากความถี่ของการใช้และความถี่ของการอ้างอิงถึงในบรรณานุกรมมาตรฐาน

7. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพการใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งครอบคลุมถึงปริมาณการใช้ สาขาวิชา และอายุของวารสารที่มีการใช้

2. เป็นแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกวารสารวิชาการภาษาอังกฤษ สำหรับการบอกรับหรือหยุดบอกรับ ให้สอดคล้องกับการใช้และการอ้างอิงในบรรณานุกรมมาตรฐานอย่างเหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับ

3. เป็นแนวทางในการพิจารณาจัดเก็บวารสารให้เหมาะสมกับสภาพการใช้

คำอธิบายศัพท์ในการวิจัย

วารสารวิชาการภาษาอังกฤษ หมายถึง วารสารวิชาการภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทางการแพทย์ ครอบคลุมทั้งวารสารวิชาการภาษาอังกฤษทางการแพทย์ทั่วไป และเฉพาะสาขาวิชา

การใช้วารสาร หมายถึง การใช้วารสารวิชาการภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้ใช้นำออกมาจากชั้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ใช้อย่างแท้จริง รวมถึงการถ่ายสำเนาวารสาร การขอยืมวารสารออกนอกห้องสมุด และการยืมวารสารระหว่างห้องสมุด

การยืมวารสารระหว่างห้องสมุด หมายถึง บริการที่ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอยืมหรือขอถ่ายสำเนาบทความวารสารจากห้องสมุดอื่น เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ซึ่งเป็นสมาชิกห้องสมุดที่มีความต้องการใช้วารสารนั้นๆ

สาขาวิชา หมายถึง เนื้อหาสาระของวารสารวิชาการภาษาอังกฤษที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย จำแนกตามการจัดหมู่หนังสือของหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน (National Library of Medicine Classification) และตามระบบการจัดหมู่ของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress)

บรรณานุกรมมาตรฐาน หมายถึง บรรณานุกรมที่รวบรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ที่มีคุณภาพเข้าชั้นมาตรฐาน (จารุวรรณ สันตุโสภณ, 2521 : 111) และได้รับการคัดเลือกแล้วว่า มีคุณค่าสำหรับห้องสมุด ซึ่งบรรณานุกรมมาตรฐานของงานวิจัยนี้ครอบคลุมเฉพาะวารสารสาระสังเขป และครรชนีวารสารทางการแพทย์ เช่น Index Medicus, Excerpta Medica ฯลฯ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น Chemical Abstracts ฯลฯ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถแบ่งงานวิจัยออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาการใช้วารสาร โดยเก็บข้อมูลการใช้ในห้องสมุด และการศึกษารายชื่อวารสารของห้องสมุดที่มีการใช้กับรายชื่อวารสารที่อ้างถึงในบรรณานุกรมมาตรฐาน ดังปรากฏรายละเอียดดังนี้

การศึกษาการใช้วารสารโดยเก็บข้อมูลการใช้ในห้องสมุด

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วารสาร โดยเก็บข้อมูลการใช้ในห้องสมุด พบว่าผู้วิจัยศึกษาเฉพาะวารสารวิชาการทั้งประเภทที่เป็นวารสารวิชาการทั่วไป และวารสารวิชาการเฉพาะสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2525 รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน (2525 : ง-จ) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้วารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" เพื่อสำรวจสภาพการใช้วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ทั้งที่ห้องสมุดบอกรับ ได้รับ อภิฉันทนาการ และด้วยการแลกเปลี่ยน จำนวน 474 ชื่อ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารภายในห้องสมุด รวมทั้งการยืมออกและการยืมระหว่างห้องสมุด ซึ่งแบ่งช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ช่วง ๆ ละ 14 วัน คือ ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 28 กรกฎาคม 2525 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม 2525 และช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 30 สิงหาคม 2525 ถึงวันที่ 12 กันยายน 2525

ปี พ.ศ. 2527 นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ (2528 : 57-60) ได้ศึกษาสภาพการใช้วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากวารสารวิชาการที่ห้องสมุดเสียค่าบอกรับเป็นสมาชิกจำนวน 367 ชื่อ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะการใช้ คือ การใช้ภายในห้องสมุด การยืมวารสารออกนอกห้องสมุด และการถ่ายสำเนาวารสาร ซึ่งแบ่งระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ช่วง ๆ ละ 15 วัน คือ ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 27 พฤศจิกายน 2527 ถึงวันที่ 15 ธันวาคม 2527

เฉพาะวันที่ห้องสมุดเปิดบริการในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ สำหรับวารสารที่จัดเก็บในระบบชั้นปิด ซึ่งบริการเฉพาะในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ผู้วิจัยได้เพิ่มช่วงเวลาสำรวจอีก 3 วัน คือ วันที่ 17 ถึงวันที่ 19 ธันวาคม 2527 และในช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 5 มกราคม 2528 ถึง วันที่ 22 มกราคม 2528 เฉพาะวันที่ห้องสมุดเปิดบริการในวันจันทร์ถึงวันเสาร์เช่นกัน สำหรับวารสารชั้นปิดได้เพิ่มการสำรวจอีก 3 วัน คือ วันที่ 23 ถึงวันที่ 25 มกราคม 2528

ในปีเดียวกันนี้ ศิริพร มาศิริ (2528 : ง-จ) ได้ศึกษาการใช้วารสารวิชาการ ในสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อศึกษาสภาพการใช้วารสาร วิชาการภาษาไทยจำนวน 85 ชื่อ และวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศจำนวน 341 ชื่อ ซึ่งเป็นวารสารที่ห้องสมุดได้รับจากการเป็นสมาชิกหรือเสียค่าบอกรับ โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลจากวารสารที่มีการใช้ภายในห้องสมุด และวารสารที่ให้ออกนอกห้องสมุด ในระหว่างวันที่ 30 กรกฎาคม 2527 ถึงวันที่ 18 สิงหาคม 2527 และระหว่างวันที่ 27 สิงหาคม 2527 ถึงวันที่ 15 กันยายน 2527 ช่วงละ 18 วัน

ปี พ.ศ. 2528 นกมล กิจไพศาลรัตน และ สุวรรณา ทองสีสุขใส (2529 : 3) ได้วิจัยการใช้วารสารวิชาการสาขาการพยาบาลในมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการสำรวจวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศสาขาการพยาบาล ที่ให้บริการที่สำนักวิทยบริการ และห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 73 ชื่อ ซึ่งเป็นวารสารที่ห้องสมุดเสียค่าบอกรับเป็นสมาชิก โดยสำรวจจากการใช้วารสารภายในห้องสมุด การยืมวารสารออกนอกห้องสมุด และการถ่ายสำเนาวารสาร ในระหว่างวันที่ 12 มิถุนายน 2528 ถึงวันที่ 19 ตุลาคม 2528 ในภาคการศึกษาที่ 1 และในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2528 ถึงวันที่ 9 มีนาคม 2529 ในภาคการศึกษาที่ 2

จากงานวิจัยทั้ง 4 รายการดังกล่าว สรุปผลของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปริมาณการใช้วารสาร

ผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน พบว่าวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 มีจำนวน 152 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 32.07 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตการวิจัย ส่วนวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 มีจำนวน 178 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 37.53 และวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 รวมกันมีจำนวน 206 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 43.46 นอกจากนี้ยังพบว่าวารสารที่มีความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ

80.17 ของการใช้ทั้งหมดในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 เป็นวารสารเพียงร้อยละ 10.13 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย สำหรับวารสารที่มีความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ 80.26 ของการใช้ทั้งหมดในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 เป็นวารสารเพียงร้อยละ 11.18 และวารสารที่มีจำนวนความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ 80.14 ในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วงรวมกัน เป็นวารสารเพียงร้อยละ 11.60 ส่วนการวิจัยของ นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ ศิริพร มาศิริ และ นฤมล กิจไพศาลรัตน และ สุวรรณ ทองสีสุโขโส ปรากฏผลการใช้สูงกว่าการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน กล่าวคือ ผลการวิจัยของ นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ พบว่าวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 มีจำนวน 248 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 67.57 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ส่วนวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 มีจำนวน 216 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 58.86 และวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วงรวมกันมีจำนวน 290 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.02 นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 วารสารที่มีความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ 80.34 ของการใช้ทั้งหมดในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 เป็นวารสารเพียงร้อยละ 17.44 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ส่วนในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 วารสารที่มีความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ 80.88 ของการใช้ทั้งหมดในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 เป็นวารสารเพียงร้อยละ 16.89 และในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วงรวมกันมีวารสารที่มีความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ 80.25 ของการใช้ทั้งหมดในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วงรวมกัน เป็นวารสารเพียงร้อยละ 20.71 สำหรับผลการวิจัยของ ศิริพร มาศิริ ในส่วนที่ศึกษาการใช้วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ พบว่าวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 มีจำนวน 195 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 57.18 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ส่วนวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 มีจำนวน 180 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 52.79 และวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยในช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 รวมกันมีจำนวน 236 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 69.21 นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 วารสารที่มีความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ 80.28 ของการใช้ทั้งหมดในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 เป็นวารสารเพียงร้อยละ 20.23 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย สำหรับในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 วารสารที่มีความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ 80.03 ของการใช้ทั้งหมดในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 เป็นวารสารเพียงร้อยละ 21.41 และในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วงรวมกัน มีวารสารที่มีความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ

80.11 ของการใช้ทั้งหมดในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วงรวมกัน เป็นวารสารเพียงร้อยละ 24.93 ส่วนผลการวิจัยของ นฤมล กิจไพศาลรัตน และ สุวรรณ ทองสีสุขใส พบว่าวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 มีจำนวน 69 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 94.52 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ส่วนวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 มีจำนวน 50 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 68.49 และวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 รวมกันมีจำนวน 72 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 98.63 นอกจากนี้ยังพบว่าวารสารที่มีความถี่ของการใช้สูงถึงร้อยละ 87.13 ของการใช้ทั้งหมดในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วงรวมกัน เป็นวารสารร้อยละ 41.10 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย

ในด้านความสัมพันธ์ของวารสาร 30 ชื่อแรกที่มีความถี่ของการใช้มากในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วง ปรากฏว่างานวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน พบว่ามีความสัมพันธ์กัน ในขณะที่ผลการวิจัยของ นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ ศิริพร มาศิริ และ นฤมล กิจไพศาลรัตน และ สุวรรณ ทองสีสุขใส พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน

2. สาขาวิชาของวารสารที่มีการใช้

ผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน พบว่าวารสารที่มีการใช้มากที่สุดเป็นวารสารทางด้านเศรษฐศาสตร์และพาณิชยศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพร มาศิริ ส่วนผลการวิจัยของ นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ พบว่า วารสารทางด้านสาขาวิชาการเกษตรมีการใช้มากที่สุด

3. อายุของวารสารที่มีการใช้

ผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ และ ศิริพร มาศิริ สอดคล้องกัน คือ วารสารที่มีการใช้มากที่สุดเป็นวารสารที่มีอายุระหว่าง 0-5 ปี หรืออยู่ในช่วง 6 ปี ส่วนผลการวิจัยของ นฤมล กิจไพศาลรัตน และ สุวรรณ ทองสีสุขใส พบว่าวารสารฉบับใหม่ล่าสุดเป็นวารสารที่มีการใช้มากที่สุด

งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวกับการศึกษาการใช้วารสาร โดยเก็บข้อมูลการใช้ในห้องสมุด มีการวิจัยกันอย่างกว้างขวางในสาขาวิชาต่างๆ โดยเฉพาะในสาขาวิชาแพทยศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏถึงงานวิจัยต่อไปนี้

ปี ค.ศ. 1960 Kilgour (1962 : 429) ได้ศึกษาการใช้วารสารทางการแพทย์และชีววิทยาใน Yale Medical Library เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกวารสารของห้องสมุด โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถิติการยืมวารสารออกนอกห้องสมุดของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยจำนวน 400 ชื่อ ระหว่างวันที่ 10 ตุลาคม 1960 ถึงวันที่ 15 มกราคม 1961

ในปีถัดมา Kovacs (1966 : 42) ได้สำรวจการใช้วารสารและหนังสือใน Downstate Medical Center Library ของ State University of New York เพื่อใช้ในการพิจารณาหยุดยืมวารสารบางรายการที่ไม่ได้ใช้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถิติการยืมออกนอกห้องสมุดของวารสารที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยจำนวน 1,600 ชื่อ และหนังสืออีกจำนวน 11,571 ชื่อ เป็นเวลา 1 ปี คือ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 1962 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 1963

ต่อมาในปี ค.ศ. 1964 Stangl และ Kilgour (1967 : 292) ได้วิเคราะห์การใช้วารสารใน Yale Medical Library เพื่อคัดเลือกวารสารและหนังสือซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดหา โดยรวบรวมข้อมูลจากสถิติการยืมวารสารจำนวน 1,167 ชื่อ และหนังสือ 14,262 ชื่อ เป็นเวลา 1 ปี คือ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 1964 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 1965

ในปี ค.ศ. 1965 Basile และ Smith (1970 : 83) ได้ศึกษาการใช้วารสารใน Wyeth Laboratories เมือง Philadelphia เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดเก็บวารสารให้เหมาะสมกับเนื้อที่และความต้องการของผู้ใช้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบฟอร์มการถ่ายสำเนาวารสาร ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1965 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 1965 รวมเวลา 1 ปี

ปี ค.ศ. 1967 Smith (1970 : 65) ได้ศึกษาการใช้วารสารใน Medical Library ของ Children's Hospital of Michigan เพื่อใช้ในการบริหารและช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวารสาร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการยืมวารสารออกนอกห้องสมุด การใช้วารสารภายในห้องสมุด และการยืมระหว่างห้องสมุด ในระหว่างวันที่ 1 กันยายน 1967 ถึงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 1968 รวมเวลา 6 เดือน

ในปี ค.ศ. 1971 Wender (1975 : 532) ศึกษาการใช้วารสาร ใน Health Sciences Center Library ของ University of Oklahoma เพื่อคัดเลือกวารสารให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบันทึกการยืมระหว่างห้องสมุดของวารสารที่อยู่ในขอบเขตจำนวน 900 ชื่อ ในระหว่างเดือนตุลาคม 1971 ถึงมกราคม 1972 รวมเวลา 4 เดือน

ปี ค.ศ. 1972 Tibbetts (1974 : 37) ได้สำรวจการใช้วารสารใน Bio-Medical Library ของ University of Minnesota เพื่อเป็นแนวทางในการให้บริการวารสารของห้องสมุดอย่างมีคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารภายในห้องสมุดของวารสารที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยจำนวน 211,795 ชื่อ แบ่งระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเป็น 2 ช่วง ๆ ละ 5 วัน คือ ในช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 4 เมษายน ถึงวันที่ 7 เมษายน และวันที่ 10 เมษายน 1972 และในช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 24 เมษายน ถึงวันที่ 28 เมษายน 1972

ปี ค.ศ. 1975 Kamenoff (1977 : 58) ได้ศึกษาการใช้วารสารใน Brockton Hospital Library เพื่อใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกวารสารให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการถ่ายสำเนาวารสารของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยจำนวน 204 ชื่อ ในระหว่างวันที่ 5 พฤศจิกายน 1975 ถึงวันที่ 5 พฤษภาคม 1976 รวมเวลา 6 เดือน

และในปี ค.ศ. 1980 Riordan และ Gjerdet (1981 : 387) ได้ศึกษาการใช้วารสารใน School of Dentistry Library ของ University of Bergen เพื่อใช้ในการคัดเลือก การให้บริการ และการจัดเก็บวารสารของห้องสมุด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการยืมวารสาร การใช้ภายในห้องสมุด และการถ่ายสำเนาวารสาร ของวารสารที่อยู่ในขอบเขต 185 ชื่อ เป็นเวลา 1 ปี คือ ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 1980 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 1981

งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ปริมาณการใช้วารสาร

งานวิจัย 2 เรื่อง พบว่าวารสารที่มีการใช้มีจำนวนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ได้แก่ งานวิจัยของ Kamenoff และ Riordan

และ Gjerdet กล่าวคือ Kamenoff พบว่าจากวารสารที่ห้องสมุดยอมรับจำนวน 204 ชื่อ เป็นวารสารที่มีการใช้จำนวน 123 ชื่อ และ Riordan และ Gjerdet พบว่าจากวารสารที่ห้องสมุดยอมรับจำนวน 185 ชื่อ เป็นวารสารที่มีการใช้จำนวน 119 ชื่อ ส่วนงานวิจัยอีก 3 เรื่อง ปรากฏว่าวารสารที่มีการใช้มีจำนวนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ได้แก่ งานวิจัยของ Kovacs, Tibbetts และ Basil และ Smith กล่าวคือ Kovacs พบว่าจากวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย 1,600 ชื่อ มีการใช้เพียง 541 ชื่อ ในขณะที่ Tibbetts พบว่าวารสารที่ห้องสมุดยอมรับจำนวน 211,795 ชื่อ ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงที่ 1 มีวารสารที่มีการใช้เพียง 269 ชื่อ และในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงที่ 2 มีวารสารที่มีการใช้เพียง 209 ชื่อ สำหรับผลการวิจัยของ Basil และ Smith พบว่าวารสารที่ให้บริการแบบขึ้นเปิดจำนวน 600 ชื่อ มีวารสารที่มีการใช้เพียง 244 ชื่อ นอกจากนั้นงานวิจัยของ Kovacs ยังพบว่าวารสารที่มีการใช้มากกว่า 10 ครั้ง มีจำนวน 350 ชื่อ ส่วนผลการวิจัยของ Riordan และ Gjerdet พบว่าวารสารที่มีความถี่ของการใช้มากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ในการใช้ทั้งหมด มีจำนวนเพียง 12 ชื่อ (จากวารสารที่มีการใช้ 119 ชื่อ) และผลการวิจัยของ Tibbetts ในด้านการหาความสัมพันธ์ของวารสารที่มีการใช้มาก 33 ชื่อแรก ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 พบว่ามีความสัมพันธ์กัน

2. สาขาวิชาของวารสารที่มีการใช้

จากผลการวิจัยของ Tibbetts พบว่าวารสารที่มีการใช้มากที่สุดเป็นวารสารทางด้านสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Stangl และ Kilgour และนอกจากนี้ Stangl และ Kilgour ยังพบว่าวารสารทางการทดลองทางการแพทย์มีการใช้มากที่สุดอีกสาขาหนึ่ง ส่วนผลการวิจัยของ Wender พบว่าวารสารทางการแพทย์ทั่วไปมีการใช้มากกว่าวารสารทางการแพทย์เฉพาะสาขาวิชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Riordan และ Gjerdet ที่พบว่าวารสารทางด้านทันตกรรมทั่วไปมีการใช้มากกว่าวารสารทางด้านทันตกรรมเฉพาะด้าน

3. อายุของวารสารที่มีการใช้

ผลการวิจัยอายุของวารสารที่มีการใช้ปรากฏดังนี้คือ Kilgour พบว่าวารสารที่มีการใช้มากที่สุดมีอายุอยู่ในช่วง 5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Smith และ

Tibbetts กล่าวคือ Smith พบว่าวารสารที่มีอายุอยู่ในช่วง 5 ปี มีการใช้มากถึงร้อยละ 74.18 ส่วน Tibbetts พบว่าวารสารที่มีอายุอยู่ในช่วง 5 ปี มีการใช้มากถึงร้อยละ 58.00 นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Wender และ Riordan และ Gjerdet กล่าวคือ ผลการวิจัยของ Wender พบว่าวารสารที่มีการใช้มากถึงร้อยละ 85.00 ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยเป็นวารสารที่มีอายุอยู่ในช่วง 5 ปี สำหรับผลการวิจัยของ Riordan และ Gjerdet พบว่าวารสารที่มีอายุ 5.8 ปี เป็นวารสารที่มีการใช้มากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวแตกต่างจากผลการวิจัยของ Stangl และ Kilgour ที่พบว่าวารสารและหนังสือที่มีการใช้มากมีอายุอยู่ในช่วง 9 ปี จากผลการวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการศึกษาการใช้วารสาร โดยเก็บข้อมูลการใช้ในห้องสมุด พบว่าปรากฏผลการวิจัยทั้งสอดคล้องกันและแตกต่างกัน ดังนี้

1. ปริมาณการใช้วารสาร

ผลการวิจัยที่พบว่าวารสารที่มีการใช้มีจำนวนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ได้แก่ การวิจัยของ นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ ศิริพร มาศิริ นฤมล กิจไพศาลรัตน และ สุวรรณ ทองสีสุขใส Kamenoff และ Riordan และ Gjerdet สำหรับผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน Kovacs, Tibbetts และ Basil และ Smith พบว่าวารสารที่มีการใช้มีจำนวนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ส่วนการหาความสัมพันธ์ของวารสารที่มีการใช้มากในช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 ผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน พบว่ามีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tibbetts แต่แตกต่างจากผลการวิจัยของ นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ ศิริพร มาศิริ นฤมล กิจไพศาลรัตน และ สุวรรณ ทองสีสุขใส ที่พบว่าวารสารที่มีการใช้มากในช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 ไม่มีความสัมพันธ์กัน

2. สาขาของวารสารที่มีการใช้

ปรากฏผลสอดคล้องกันทั้งงานวิจัยของไทยและต่างประเทศ กล่าวคือ สาขาวิชาของวารสารที่มีการใช้มากขึ้นอยู่กับประเภทของห้องสมุดที่ทำการศึกษ และนโยบายการจัดหาของห้องสมุด เช่น การศึกษาการใช้วารสารของ นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ ในห้องสมุดทางด้านการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าวารสารที่มีการใช้มากก็เป็นสาขาวิชาการเกษตร

ส่วนการศึกษาการใช้วารสารของ Riordan และ Gjerdet ในห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์ ผลการวิจัยก็พบว่าวารสารที่มีการใช้มากก็เป็นสาขาวิชาทางทันตแพทยศาสตร์ เป็นต้น

3. อายุของวารสารที่มีการใช้

ผลการวิจัยจำนวน 8 เรื่องสอดคล้องกันในด้านอายุของวารสารที่มีการใช้ มากกว่าอยู่ในระหว่างช่วง 0-5 ปี หรือช่วงอายุ 6 ปี ได้แก่ งานวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ ศิริพร มาศิริ Kilgour, Smith, Tibbetts, Wender และ Riordan และ Gjerdet

การศึกษารายชื่อวารสารของห้องสมุดที่มีการใช้ กับรายชื่อวารสารที่มีการอ้างอิงใน บรรณานุกรมมาตรฐาน

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายชื่อวารสารของห้องสมุดที่มีการใช้ กับรายชื่อวารสารที่มีการอ้างอิงในบรรณานุกรมมาตรฐาน ยังไม่พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวในประเทศไทย แต่พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ ดังนี้

Scales (1976 : 17) ได้ศึกษาวิจัยการใช้วารสารเพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกวารสารของ National Lending Library ประเทศอังกฤษ โดยวิเคราะห์การอ้างอิงของบทความวารสารใน Science Citation Index ในช่วงปี 1967-1969 ได้รายชื่อวารสารที่มีการอ้างอิงจำนวน 880 ชื่อ ต่อจากนั้นจัดเรียงรายชื่อวารสารดังกล่าวตามลำดับความถี่ของบทความที่อ้างอิงจากมากไปหาน้อย และนำวารสารจำนวน 50 ชื่อแรกที่มีความถี่ของการอ้างอิงมากใน Science Citation Index มาหาความสัมพันธ์กับวารสารจำนวน 50 ชื่อแรกที่มีความถี่ของการขอยืมระหว่างห้องสมุดมากในช่วงปี 1969 ผลปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่มีรายชื่อวารสารที่ตรงกันแต่ต่างอันดับที่กันจำนวน 16 ชื่อ

สำหรับ Miller (1984 : 395) ได้ศึกษาเรื่อง "Journal Use in a Clinical Librarian Program" ใน Florence A. Moore Library of Medicine ของ Medicine College of Pennsylvania เพื่อคัดเลือกรายชื่อวารสาร

หลักที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ในโครงการ Clinician Medical Librarian (CML) โดยการวิเคราะห์จากคำถามที่เกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยจำนวน 144 ข้อ ที่โครงการ CML ได้รับจากภาควิชาอายุรศาสตร์ ของ Medicine College of Pennsylvania ในปี 1983 เพื่อค้นหาคำตอบจากบทความวารสารทั้งในฐานข้อมูล MEDLINE* และค้นจากตัวเล่ม ผลปรากฏว่ามีบทความวารสารที่ใช้เป็นคำตอบจำนวน 904 บทความ จากวารสาร 191 ชื่อ นำรายชื่อวารสารดังกล่าวเรียงตามความถี่ของการใช้จากมากไปหาน้อย และเมื่อเปรียบเทียบกับรายชื่อวารสารของ Brandon** ปี 1983 พบว่ามีรายชื่อวารสารตรงกันถึง 69 ชื่อ วารสารที่มีความถี่ในการตอบคำถามมากจำนวน 18 ชื่อแรกจาก 191 ชื่อ มีรายชื่อตรงกับรายชื่อวารสารของ Brandon ถึง 16 ชื่อ และรายชื่อวารสารที่ใช้ในการตอบคำถามและมีการอ้างอิงในรายชื่อวารสารของ Brandon เรียงตามลำดับความถี่ของบทความวารสารที่ใช้ตอบคำถามมาก 3 อันดับแรก คือ Annals of Internal Medicine, New England Journal of Medicine และ American Journal of Medicine

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

-
- * MEDLINE คือ ฐานข้อมูลทางการแพทย์ของโลก ตั้งอยู่ที่เมือง Bethesda รัฐ Maryland ประเทศสหรัฐอเมริกา
- ** เป็นรายชื่อวารสารหลักที่ได้รับการคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นรายชื่อมาตรฐานในทางการแพทย์